

ડોસાડોસી થવું છે કે દાદી ?

ઘડપણનો સૌથી પ્રીય શબ્દ : પેન્શન

—ડૉ. ગુણવંત શાહ

ઘડપણનું સૌથી મોટું શુભ એક વાક્યમાં સમાઈ જાય છે. માણસને જ્યારે પ્રેમની સૌથી વધારે જરૂર હોય ત્યારે જ એનો દુકાળ સર્જાય ત્યારે કોઈ વૃદ્ધ આદમીનું અંતર વલોવાઈ જાય છે. નીવૃત્ત થતાં પહેલાં કર્મચારી સમક્ષ બે વીકલ્પો ધરવામાં આવે છે : પ્રોવીડન્ટ ફંડ કે પેન્શન. ડાહ્યા માણસે પેન્શનનો વીકલ્પ પસંદ કરવો સારો. દર મહીને મળતું પેન્શન કડકડતી ટાઢમાં પણ હુંફ આપનારું સ્વજન બની રહે છે. દર મહીને એક વાર મળતી રકમ ખખડી ગયેલા વૃદ્ધના કાનમાં હળવેકથી કહી જાય છે : ‘તું હજી જીવતો છે.’

ઘડપણના મીત્રોને ઓળખી રાખવા જોઈએ. **પહેલે નંબરે આવે ટેલીફોન.** પથારીવશ વ્યક્તિ ટેલીફોન જોડે ત્યારે એના અસ્તિત્વના સીમાડા વીસ્તરતા જણાય છે. સામે છેડેથી ‘હેલો’ શબ્દ સંભળાય ત્યારે પથારી ખરી પડે છે અને કોઈ સ્વજનને મળ્યાનો આનંદ છવાઈ જાય છે. સંતાનોને ખાસ વીનન્તી કે એમણે કદી પોતાનાં માતાપીતાને લાંબાટુંકા અંતરના ટેલીફોન કરતાં રોકવાં નહીં અને ટોકવાં નહીં. ટેલીફોન પર લાંબી વાતો કરવી એ પ્રત્યેક વૃદ્ધ જીભને ભાવતી પ્રીય વાનગી છે. ક્યારેક ટેલીફોનની વાતચીતને કારણે દુઃખી હૃદયને જીવતા હોવાની પ્રતીતિ થાય છે.

બીજે નંબરે છાપું આવે છે. છાપાંનાં કેટલાંક પાનાં પર જે કચરો આવે તે વાંચવામાં કલાક વીતી જાય છે. જરૂર પડે તો બે છાપાં બાંધવાં; પણ વૃદ્ધ વ્યક્તિને વાંચવાનું ઓછું મળે તે ન ચાલે. પથારીમાં પડેલું ‘અખંડ આનંદ’ કે ‘નવનીત-સમર્પણ’ ગરમાટો આપે છે ને મનને પ્રકુલ્લીત રાખે છે. છાપાની નાની અને નકામી વીગતો પણ વાંચવી ગમે ત્યારે માનવું કે ઘડપણની સવારી આવી લાગી છે.

ત્રીજે નંબરે પગ આવે છે. ચાલતો માણસ એટલે જીવતો માણસ. ચાલતો માણસ એટલે પ્રમાણમાં તંદુરસ્ત માણસ. ચાલતો માણસ એટલે મળતો માણસ અને મળતો માણસ એટલે માણતો માણસ. પગને ચળ આવે છે કોઈક એવા ઘરે પહોંચી જવાની જ્યાં મીઠો આવકારો હોય અને ગરમ ગરમ ચાનો કપ હોય. વૃદ્ધ વ્યક્તિને બીજું શું જોઈએ ? ક્યારેક પગ ન પહોંચે એટલા લાંબા અંતરે ઓટોરીક્સા પહોંચે છે. સીનીયર સીટીઝનને રેલવેમાં, વીમાનમાં અને બસમાં કન્સેશન મળે છે. ખરી જરૂરત રીક્સાભાડામાં રાહત મળે તે છે. પગ ધરની બહાર નીકળવાની છુટ આપે છે અને રીક્સા પગના માલીકને મનગમતા ધરના ડોરબેલ સુધી લઈ જાય છે. કોઈ ખાસ કામ ન હોય તોય જેને ત્યાં જવાનું મન થઈ જાય તેનું જ નામ સ્વજન. પ્રત્યેક વૃદ્ધ કે વૃદ્ધાને સ્નેહની ભુખ કકડીને લાગે છે. પગમીત્રની મદદ ન હોય તો પથારી ભારે અળખામણી બની જાય છે.

પ્રત્યેક નગરમાં દરમહીને કોઈ બાગમાં વીધુરો અને વીધવાઓનું 'મંગળમીલન' ગોઠવાવું જોઈએ. આવા મીલન સમારંભને કારણે યોજાઈ જતી મૈત્રીને પવીત્ર બાબત ગણીને સમાજે આવકારવી જોઈએ. સમાજમાં તંદુરસ્તી જળવાઈ રહે તેવા પગલાં નથી લેવાતાં. ક્યાંક મફત ભોજન મળે છે. ક્યાંક મફત સારવાર મળે છે. ક્યાંક મોતીયાનું ઓપરેશન મફત થાય છે. ક્યાંય મૈત્રીનું અભીવાદન નથી. મુમ્બઈમાં ફ્લેટ નાનો પડે ત્યારે વૃદ્ધો જગ્યા રોકે તે બાબત ખુંચે છે. વડીલ મૃત્યુ પામે ત્યારે થોડીક મોકળાશ થઈ એવો ભાવ સમજુ સંતાનોને પણ થાય છે. મૃત્યુની પ્રતીક્ષા કરતી વૃદ્ધ વ્યક્તીને ખબર પડી જાય છે કે પોતાના જવાથી સંતાનો રાહતનો અનુભવ કરવાનાં છે. જીવનભર જેમને માટે ઘસારો વેઠ્યો હોય તેવા લોકો પોતાના મૃત્યુની ખાનગી પ્રતીક્ષા કરે છે એવો ખ્યાલ જ મૃત્યુને ઉદ્દેગથી ભરી દેનારો છે. આવા વૃદ્ધ હોવું અને મુમ્બઈમાં હોવું, એ અભીશાપ છે.

કેટલાંય માતાપીતા એવાં છે, જેમનાં સંતાનો અમેરીકામાં સેટલ થઈ ગયાં છે. માતાપીતા વચ્ચે વચ્ચે અમેરીકાનો આંટો મારી આવે છે. ગમી જાય તો અમેરીકામાં રહેવામાં કોઈ વાંધો નથી; પરન્તુ સંતાનો સો ટકા વીનયી નહોય તો જોખમ ખેડવા જેવું નથી. અમેરીકાનાં પાણીમાં જ કંઈક એવું છે કે ડોલર આગળ બધું જ ગૌણ બની જાય છે. માતાપીતા ઉપયોગી હોય ત્યાં સુધી ગમે છે; પણ પછી બોજારૂપ લાગવા માંડે છે. અમેરીકામાં રહીને આંદામાનની સજા ભોગવતાં હજારો માતાપીતાને જ ખબર હોય છે કે રામકથામાં જવું એટલે શું. એમાં વળી બે જણાંમાંથી એક વીદાય લે ત્યારે જે પાછળ રહી જાય તેની કારમી એકલતાની કલ્પના જ થથરાવનારી છે. માબાપને વહાલથી જાળવનારાં સંતાનો પણ અમેરીકામાં જોવા મળે છે.

પેન્શનમાં પચીસ રૂપીયાનો વધારો થાય ત્યારે વૃદ્ધને હરખ થાય છે. કોઈ પણ શહેરના કોઈ પણ બાગમાં એક એવી જગ્યા હોય છે, જ્યાં થોડાક વૃદ્ધો ગપ્પાં મારતાં બેઠા હોય છે. એ જગ્યાએ થતી વાતચીત કાન દઈને સાંભળવા જેવી હોય છે. સુખી પેન્શનરોની ભાષા જુદી પડી આવે છે. દુઃખી પેન્શનરોના નીસાસા પણ નોખા તરી આવે છે. ઘડપણનું સર્જન કરીને ભગવાને એટલું તો સાબીત કરી આપ્યું છે કે એ પોતે થોડોક સેડીસ્ટ છે. યૌવન અને મૃત્યુ વચ્ચે ઘડપણ મુકીને એણે જીવનના આનંદને ખતમ કરવાની પેરવી જ કરી છે. ઘડપણને આનંદથી મઢી દેવામાં સફળ થવું એ ભગવાનને ચેલેન્જ આપવા બરાબર છે. કદાચ ભગવાનને પણ ચેલેન્જ આપનારો આદમી ગમતો હોય છે.

ઘડપણનો સૌથી પ્રીય શબ્દ 'પેન્શન' છે. ઘડપણનો સૌથી અપ્રીય શબ્દ 'કંટાળો' છે. કંટાળો એટલે જ ઘડપણ. જીવનની અર્થશુન્યતાનો હાહાકાર કંટાળા થકી પ્રગટ થાય છે. હોવા છતાં નહીં હોવા બરાબર થઈ જવાની અવસ્થા વીકરાળ છે. એની સામે લડવાની તૈયારી યુવાની ખતમ થાય તે પહેલાં જ થઈ જવી જોઈએ.

યુવાનીમાં પેટે પાટા બાંધીને પણ તગડી બચત કરવી જોઈએ. બધી જ બચત સંતાનોને સમર્પી દેવાની ઉતાવળ કરવાની બીલકુલ જરૂર નથી. પાછલી માંદગી વખતે રૂપીયા તૈયાર રાખનાર વૃદ્ધ આદરણીય છે. સંતાનોને પણ આવાં વડીલો ગમે છે.

ડોસાડોસી તો ઘણાં હોય છે; પરંતુ દાદાદાદી ઓછાં હોય છે. ડોસાડોસી બનવા માટે બે બાબતો જરૂરી હોય છે. દરેક વાતે ટકટક કરવાની ટેવ સંતાનોને દુશ્મન બનાવે છે. વળી પ્રત્યેક મુદ્દા પર અભીપ્રાય કે સલાહ આપવાની કુટેવ ઘણા વૃદ્ધોને હોય છે. તેઓએ પાછલી ઉંમરની ઉપેક્ષા વેઠવા માટે જુવાનીમાં જ મુડીરોકાણ કરેલું હોય છે.

આજની દુનીયામાં બે શબ્દો કાને અથડાતા જ રહે છે : સૉફ્ટવેર અને હાર્ડવેર. જીવનમાં હાર્ડવેરની બોલબાલા વધી પડે ત્યારે ઘણી સમસ્યાઓ સર્જાય છે. જીવનને રળીયામણું બનાવવા માટે સૉફ્ટવેર અને હાર્ડવેર ઉપરાંત ત્રીજા શબ્દની જરૂર પડે છે : ‘લવવેર’. લાખો વર્ષો પર માનવજીવનની શરૂઆત થઈ; તોય હજી માનવજાત બડી નાદાન રહી જવા પામી છે. નાદાનીયતનો સીધોસાદો અર્થ એ જ કે પ્રેમ એટલે શું, તે ન સમજવું.

આવી નાદાનીયતને કારણે જ યુદ્ધ ટક્યું છે. યુદ્ધ એટલે ઉંમરલાયક માનવજાતની નાદાનીયત. માનવજાતનું ઘડપણ સ્વસ્થ બને તો યુદ્ધ ટળે. એવું બને તો પ્રત્યેક ઘરમાં દાદાદાદીની પ્રસન્નતા ફરી વળે. પ્રસન્ન વડીલ હોવું એ જેવી તેવી સમ્પ્રાપ્તિ નથી.

પાઘડીનો વળ છેડે

બાળક મોટું થઈને ધુમ્રપાન કરશે કે નહીં ? આ પ્રશ્નનો જવાબ માબાપ ધુમ્રપાન કરે છે કે નહીં તેના પર ઓછો આધાર રાખે છે; પરંતુ તેના મીત્રો ધુમ્રપાન કરે છે કે નહીં તેના પર વધારે રાખે છે. એક પુસ્તક પ્રગટ થયું છે : ‘The Nurture Assumption.’ એની લેખિકા જ્યુડીથ રીય હેરીસ ભાર મુકીને કહે છે કે બાળકના ભવિષ્ય પર માતાપીતાની મોટી અસર પડે છે તે વાત ખોટી છે. ખરી અસર મીત્રોની પડે છે. આ બાબતે મોટો વીવાદ જગાડ્યો છે. ♦

-ડૉ. ગુણવંત શાહ

(ગમતી કૃતીનાં કતરણ સંઘરવાનો મને શોખ. ત્યારે ‘સંદેશ’ દૈનિકની રવીવારીય પુર્તીમાં ગુણવંતભાઈની ‘વીચારોના વૃંદાવનમાં’ નામે કોલમ ચાલતી. તેમાંથી તા. ૧૮ ઓક્ટોબર ૧૯૯૮ના ‘સંદેશ’માં પ્રકાશીત આ મુળ કતરણ હાથે ચડ્યું.. તે લેખકની પરવાનગીથી અહીં આપ સૌ માટે સાભાર...ઉત્તમ ગજ્જર..)

સર્જક-સંપર્ક :

-ડૉ. ગુણવંત શાહ, ‘ટહુકો’-૧૩૯-વીનાયક સોસાયટી, જી.પી. રોડ, વડોદરા-૩૯૦ ૦૨૦

@ @ @

‘સન્ઢે ઈ-મહેફીલ’ – વર્ષ: આઠમું – અંક: 263 – February 10, 2013
‘ઉંઝાજોડણી’માં અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજજર - uttamgajjar@gmail.com

@ @ @ @ @ @ @ @

2 Crore Visits

Gujaratilexicon Project crosses an important milestone - 2 Crore Visits. Yes - 2 Crore unique visits across Gujaratilexicon, LokKosh and Bhagwadgomandal Project. We have crossed this milestone in 6 years. Patrons from all walks of life have adopted and loved and recommended Gujarati. Organizations are using Gujaratilexicon to help with their daily work and strategic projects. We are humbled.

Gujaratilexicon Team is happy and excited by this achievement. We thank all the lovers of Gujarati Language who have made this milestone possible. It is the inherent love of Gujarati Language that has translated into our success.

The success of the Gujaratilexicon is a vindication of a 90 year young visionary, **Shri Ratilal Chandaria**. He started the project 25 years back with a simple thought - serve the mother Gujarati Language. He wanted to create avenues for people to love and relish Gujarati Language. His relentless passion and missionary zeal for language moved across continents and organizations. The launch of Gujaratilexicon on Jan 13, 2006 as a megalanguage portal was a starting point of ongoing language initiatives. Saras Spellchecker, Bhagwadgomandal, Lok-Kosh, Crossword, Quiz, GL Gems, Kids Games have enlarged the vision. GujaratiLexicon has worked with CDAC, GV, GSP and other organizations to spread the love and power of Gujarati Language

The 2 Crore Visit milestone inspires Gujaratilexicon to continue our vision of modernizing and spreading Gujarati Language through adoption of latest technology. Gujaratilexicon has **13 wonderful and new concepts for 2013** - Gujaratilexicon Team had recently unveiled these new ideas. The world is going Mobile and soon Gujaratilexicon will be available on Mobile and Tablet Devices. The Gujaratilexicon has a significant presence on Social Media and there will be more engaging activities on social media. Gujaratilexicon is going global and will bridge Gujarati with the leading global languages of the world. The GenerationNext will find new and interesting surprises on Gujaratilexicon. Watch out for more!

Thanks to all.

EarlierArticles of all 'Sunday eMahefil's can easily be downloaded from our website:
<http://www.gujaratilexicon.com/index.php?action=downloadSeM>

@

Share Your Comments & Feedback With Us !

Email IDs : Maitri Shah - maitri@arniontechnologies.com

&

Shruti Amin - shruti@arniontechnologies.com

@ @ @ @ @ @ @ @